

אגרת אסתר

אגרת מרדכי

ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל

ויכתב מרדכי

ומרדכי היהודי

את כל תקופ לקים את אגרת הפורים הזאת השנית:

את הדברים האלה

וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש דברי שלום ואמת:

וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים:

לקים את ימי הפרים האלה בזמניהם

לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה:

כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם

כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם

דברי הצמות וזעקתם:

והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים (כ -

ומאמר אסתר קים דברי הפרים האלה ונקתב בספר (ט-לב)

(כב)

מקור הסמכות: "ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל" אסתר מפרשת מהו מקור הסמכות: כוחה כאסתר - באישיותה, כוחה כמלכה וכוחה גם בהמשכיות הדורות הבאה לידי ביטוי בשורשיה המשפחתיים. תיאורה כמלכה מעיד על משמעות אוניברסאלית - לכלל הממלכה. "ומרדכי היהודי" - מרדכי מצטרף אל האיגרת והפעם מקור סמכותו מקבל שם - "יהודי". למעשה, מביאה האיגרת לידי ביטוי מעגלי שייכות שונים - מלכות, משפחה, העם היהודי.

מקור הסמכות: "ויכתב מרדכי" - שמו נזכר ללא תואר מלווה. מקור הסמכות לא מוגדר והוא מכיל את הצדדים השונים באישיותו (יהודי, פועלו עד כה, משנה למלך אחשוורוש ועוד). ברקע: "... כי נפל פחד מרדכי עליהם: כי גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות כי האיש מרדכי הולך וגדול: (ט' ג-ד).

מהות כאגרת שנייה: אגרת אסתר מוגדרת כ"אגרת הפורים הזאת השנית". איגרת מרדכי היא נקודת מוצא, וכעת מתווספים אליה ממדים נוספים.

מהות כאגרת ראשונה: מרדכי הוא הראשון שקובע את החובה לחגוג את הימים.

הנמענים לאגרת: "אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש" - במעגל ראשון ממוענת האיגרת ליהודים ובמעגל שני היא פונה לכלל האנשים במלכות אחשוורוש.

הנמענים לאגרת: "אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים" - היהודים אשר מקומם בכל מדינות המלך.

מאמר פורים - אסתר

מאמר פורים - אסתר

מהות התקנה/חובה: "דברי שלום ואמת": תמצית דרכה של אסתר - נקודת המוצא היא שלום, חיבורים, ובמעגל שני - אמת. האמת באה בעקבות החיבורים ונותנת להם משמעות. "לקיים את ימי הפרים האלה" - הקיום מתייחס אל הימים, למהותם ולצביונם. תכניה: "לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם" - התייחסות למהותם של הימים כימי פורים ולא התייחסות לתאריך. השם פורים מורכב מן הפור האחד שהפיל המן. ציונו בלשון רבים מספר את עומק סיפורם של הימים, על פועלה של אסתר אשר הפך את צביונו של היום.

הקשר הזמן הרחב: לא נזכר. התיאור המקביל לאגרת מרדכי הוא "לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם" - בזמן המתאים לכל אחד ואחד מהם.

בסיס הקביעה: "כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם" - הבסיס הוא אינו האירוע אלא קביעת בני אדם שקדמו לאסתר. אסתר נשענת על התהליך ההיסטורי של התגבשות הימים על מרכיביו השונים.

אופי הימים: "דברי הצמות וזעקתם" - דברי הצומות וזעקתם הם חלק מצביונם של הימים. אסתר אינה מזכירה במפורש את המשתה ואת השמחה, תחת זאת היא בוחרת להתייחס אל המורכבות שבימים, אל הקשיים הכרוכים בהם.

מהות התקנה/חובה: את תמצית דרכו של מרדכי ניתן לכנות כ"דברי אמת ושלום". העמדת האמת הא-להית, כמות שהיא, ורק במעגל שני התייחסות אל השלום. "לקיים עליהם להיות עשים" - הקיום מתייחסת להוראה מעשית המוטלת על אנשים. תכניה: "לקיים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום חמשה עשר בו" - החובה מתייחסת למסגרת הזמן, אין התייחסות לתוכנם של הימים.

הקשר הזמן הרחב: "בכל שנה ושנה" - חובה החוזרת ונשנית בכל שנה ושנה.

בסיס הקביעה: "ימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם" - הבסיס הוא המציאות. מרדכי קובע מתוקף סמכותו ואינו מתייחס אל מנהג הפרזים שקדם לו (ט יט). "והחדש אשר נהפך להם מגון לשמחה ומאבל ליום טוב" - החודש כולו נהפך לזמן שמחה ויום טוב ועובדה זו עומדת בבסיס קיום שני הימים לדורות.

אופי הימים: "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשולח מנות איש לרעהו ומתנות לאכילים".

שתי איגרות עומדות בבסיס ימי הפורים. שתי איגרות שפעולתן דומה - לקיים את ימי הפורים, אלא שכל אחת מהן מציגה משמעות אחרת לימים אלו. איגרת מרדכי מעמידה תקנה חדשה 'יש מאין' וככזו המוקד בה הוא המסגרת - קביעת שני התאריכים. הנמענים הם היהודים ועליהם מוטלת חובת העשייה בכל שנה ושנה. האירוע העומד בבסיסה הוא האירוע הגדול בו נחו היהודים מאויביהם. איגרת אסתר היא במהותה איגרת שנייה. התשתית כבר קיימת אבל אין בכוחה להעמיד את ימי הפורים. בניגוד לאיגרת מרדכי המתייחסת לרובד המעשי-ביצועי של הימים, איגרת אסתר מתייחסת למהויות ולמעגלי שייכות רחבים, ונעדרת ממנה התייחסות ישירה אל מצוות מעשיות. בעקבות שליחתה מסכם הכתוב: "ומאמר אסתר קיים דברי הפרים האלה ונכתב בספר" (ט לב). מאמר מרדכי העמיד את התשתית, מאמר אסתר קיים למעשה את ימי הפורים.

לימוד מונחה בסוגיה

משנה: מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר
לא פחות ולא יותר.

כרכין המוקפץ חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר.
כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר
אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה...

גמרא. מגילה נקראת באחד עשר. מנלן?

- מנלן? כדבעינן למימר לקמן: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו
מים ומזון לאחייהם שבכרכים!

- אנו הכי קאמרינן: מכדי, כולו אנשי כנסת הגדולה תקנינהו, דאי סלקא דעתך אנשי כנסת הגדולה
ארבעה עשר וחמשה עשר תקון - אתו רבנן ועקרי תקנתא דתקינן אנשי כנסת הגדולה? והתנן: אין
בית דין יכול לבטל דברי בית דין תבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין, אלא פשיטא - כולו
אנשי כנסת הגדולה תקינו, היכא רמיזא? -

אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן: אמר קרא - אסתר ט"ז - לקים את ימי הפרים האלה בזמניהם
- זמנים הרבה תקנו להם.

- האי מיבעיא ליה לגופיה!

- אם כן לימא קרא זמן, מאי זמניהם - זמנים טובא.

- ואכתי מיבעי ליה: זמנו של זה לא כזמנו של זה!

- אם כן לימא קרא זמנם, מאי זמניהם - שמעת מינה כולו.

- אימא: זמנים טובא! - זמניהם דומיא דזמנם, מה זמנם תרי - אף זמניהם תרי.

- ואימא תריסר ותליסר!

- כדאמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויי. הכא נמי שלשה
עשר זמן קהילה לכל היא ולא צריך לרבויי.

- ואימא שיתסר ושיבסר! - אסתר ט"ז - ולא יעבור כתיב.

ורבי שמואל בר נחמני אמר: אמר קרא - אסתר ט"ז - כימים אשר נחו בהם היהודים, ימים כימים -
לרבות אחד עשר ושנים עשר.

- ואימא תריסר ותליסר!

- אמר רב שמואל בר יצחק: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא, ולא צריך לרבויי.

- ואימא שיתסר ושיבסר!

- ולא יעבור כתיב.

רבי שמואל בר נחמני מאי טעמא לא אמר מבזמניהם? - זמן זמנם זמניהם לא משמע ליה. ורב שמן
בר אבא, מאי טעמא לא אמר מכימים? - אמר לך: ההוא לדורות הוא דכתיב.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתאה דדריש זמן זמנם זמניהם, אבל
חכמים אומרים: אין קורין אותה אלא בזמנה.

